

POSUDEK DIPLOMOVÉ PRÁCE

Typ posudku: *oponentka*

Autor/ka práce: Bc. Maša Kalčoková

Název práce: Konzumácia živočišných výrobkov medzi ekologicky aktívnymi jednotlivcami

Vedoucí práce: PhDr. Mgr. Jan Balon, Ph.D

Oponent/tka: PhDr. Jaroslava Hasmanová Marhánková, Ph.D.

Navržené hodnocení: velmi dobře (C)

Zdůvodnění Vašeho hodnocení práce (zejména výhrad a kritických připomínek) rozepište podle níže uvedených kritérií.

1. Je cíl práce (výzkumná otázka) jasně formulován a odpovídají mu závěry? Je práce vhodně strukturována?

Autorka si ve své práci klade otázky po tom, jakým způsobem se staví ke konzumaci masa a živočišných výrobků jednotlivci, kteří se hlásí k ekologicky odpovědnému životu. Svůj cíl formuluje v úvodu slovy: „zistiť, aké sociálne faktory priamo či nepriamo jednotlivcov nútia k poslušnosti voči praktike [myšleno konzumaci masa].“ Pp. 12. Autorka se ve své práci tohoto cíle drží – tj. uvažuje o konzumaci masa především jako praktice, ke které jsou jednotlivci různými způsoby „nuceni“. Osobně považuji práci za kvalitně zpracovanou a zajímavou (především v teoretické části, kterou považuji za zdařilejší část práce). Za nejproblematičtější aspekt práce ale považuji právě definici cíle (či spíše východiska, ze kterých autorka ke svému tématu přistupuje, a které není schopná kritičtěji reflektovat a jež vedou k zjednodušením při interpretaci dat). Autorka praktiku jezení masa zjednodušuje na opozici mezi konformitou a aktérstvím (tj. zatímco „ekologicky aktivní jedinci“, kteří maso stále v nějaké míře konzumují, podléhají tlaku okolí, ti kteří jej odmítají projevují své aktérství a jsou schopni se svých morálních zásad „skutečně“ držet). Tato zjednodušená opozice pak brání autorce hledat porozumění různé škále důvodů a praktik, které formují postoj ke konzumaci masa. Práce má zřetelný aktivistický podtext (konzumaci masa předkládá jako morálně špatné rozhodnutí a ptá se po tom, proč nejsou někteří ekologicky aktivní lidé svým morálním hodnotám schopni dostat). Osobně nepovažuji toto zaměření práce z podstaty za problematické. Za problematické ale považuji, že autorka rezignuje na to tato svá východiska reflektovat (tj. například vymezit svou pozici jako výzkumnice a své hodnotové postoje, které celou práci lemují). Autorka má jasnou představu o tom, jaké by mělo být přesvědčení participantů a zkoumá, proč mu nejsou schopni dostat (aniž by se například nejdříve zajímala o to, jak své postoje artikulují sami participanté). I přes tyto kritické výhrady se domnívám, že se jedná o práci velice dobrou. Mohlo se ale jednat ale o práci výbornou v momentě, kdy by autorka byla schopná reflektovat svá východiska a provedla reflexi své pozice jako výzkumnice.

2. Opírá se autor/ka o dostatek literatury relevantní tématu práce? Využívá i cizojazyčné texty?

Práce je velice dobře teoreticky ukotvená. Autorka zpracovala relativně velké množství odborných (především cizojazyčných) pramenů. Teoretický oddíl práce představuje velmi kvalitní rešerši k tématu, kde autorka jednotlivé zdroje vhodně propojuje a diskutuje.

3. Jaká je kvalita použitých dat nebo zdrojů (včetně jejich výběru, sběru a popisu) a metod jejich analýzy?

Autorka během svého výzkumu dotazovala devět zaměstnanců anonymizované „ekologicky orientované organizace“. Design výzkumu odpovídá výzkumné otázce, uvítala bych nicméně detailnější rozbor průběhu výzkumu. Například samotný charakter rozhovoru je poměrně nejasný (autorka například píše o tom, že rozhovor nebyl explicitně směřován na konzumaci masa a to, že téma právě živočišných produktů v rozhovorech dominovalo, představuje jako součást analýzy. Jakým způsobem byl tedy smysl rozhovoru participantům představen? Na jaký typ otázek se zaměřil? – představení topic quidu pro rozhovor by umožnilo čtenáři/ce udělat si lepší představu o průběhu rozhovoru). Stejně tak bych uvítala alespoň rámcové představení toho, co to znamená „ekologicky orientovaná organizace“ a kdo byli participanté výzkumu. V práci jsou dotazovaní přestaveni jako jednolitá masa (čili autorka nijak nepracuje například s tím, jaké bylo jejich vzdělání, kolik je jim let, ani s důvody, které je do zaměstnání přivedly). Sama pak poznamenává, že ne všichni byli pro práci v organizaci stejně zaujatí. Je tak otázkou, kdo skutečně byli lidé, které dotazovala (jinými slovy - co to znamená být „ekologicky aktivní“ a znamená skutečnost, že někdo pracuje v nějaké organizaci rovněž to, že sdílí konkrétní hodnotové postoje, jak autorka předpokládá?)

4. Jaká je kvalita argumentů, o něž autor/ka opírá závěry, k nimž dospěl/a?

Předkládanou práci považuji za zajímavou. Autorka v ní osvědčuje schopnost orientace v tématu a práci s kvalitativními daty. Za velmi zdařilou považuji první část práce. Analýza dat je spíše popisného charakteru, i přesto ale přináší zajímavý vhled do zkoumané problematiky. Za největší slabiny práce ale považuji 1) malou míru reflexivity ve vztahu k tématu a předpokladům, se kterými k němu autorka přistupuje. Ta se promítá i do 2) nejasného vymezení klíčových kategorií, se kterými pracuje. Například v práci nacházíme jen vágní vymezení toho, co to znamená být „ekologicky aktivní jedinec“. Autorka píše o tom, že ne každý, kdo sdílí obavy o životní prostředí, je „ekologický aktivní“, pokud u nich nedochází také k jednání směřujícím k nápravě této situace (pp. 30) Kde ale začíná tato aktivita? (Je ekologicky aktivní např. ten kdo „jen“ třídí odpad? Jaká kritéria je možné zvolit pro zařazení člověka do této skupiny?) 3) Zdá se mi, že autorka svou analýzu příliš podřizuje své výzkumné otázce a vlastním předpokladům. Za problematické považuji to, že autorka automaticky předpokládá, že participanté mají určité postoje a sdílí jasně dané hodnoty. Ve své analýze předpokládá, že jíst maso je proti jejich přesvědčení a ptá se proč tak tedy stále činí. Analýza by ale byla mnohem přesvědčivější, pokud bychom měli jasnější představu o tom, jak své postoje participanté artikulují sami (a ne o tom, co si autorka myslí o tom, že by si myslet měli).

5. Jsou v práci autorova/autorčina tvrzení a zjištění jasně odlišena od tvrzení a zjištění převzatých?

Ano, autorka jasně odděluje vlastní závěry, stejně tak jako vlastní reflexi zpracovaných pramenů.

6. Jaká je úroveň odkazového aparátu, jazyka a dalších formálních náležitostí?

Práce s odkazy je na velmi dobré úrovni. Formální stránka práce odpovídá požadavkům kladených na diplomové práce.

7. Jiné přednosti a/nebo nedostatky, které neodpovídají výše uvedeným kritériím (jsou-li jaké).

Ráda bych na tomto místě zdůraznila, že ačkoliv ve svém posudku předkládám několik zásadních kritických výhrad, činím tak proto, že se domnívám, že je na autorku možné klást vysoké nároky. Ve své práci osvědčila schopnost své téma uchopit komplexně a její text je dobře zpracovaný. Z práce je patrná orientace v tématu a zjetí pro něj. Autorka je schopná identifikovat vhodné teoretické koncepty a dále je rozvíjet. Zároveň se ale nelze ubránit jisté míře zklamání nad některými aspekty, které kvalitu práce snižují.

8. Náměty na diskuzi při obhajobě práce.

Práce (s výjimkou krátké diskuze významu ekonomického kapitálu – pp. 21-22) spíše opomíjí roli socioekonomických podmínek. V diskuzích ohledně globální konzumace masa je zdůrazňován především nerovný přístup k možnosti maso (jako relativně drahou potravinu) konzumovat. Je možné uvažovat i o vlivu socioekonomických podmínek na možnost maso nekonzumovat?

Jakým způsobem autorka operacionalizuje, co to znamená být „ekologicky aktivní jednatel“?

Celkové hodnocení práce: Práci doporučuji k obhajobě s hodnocením stupněm velmi dobře (C).

Datum: 12.6.2020

Podpis:

Jaroslava Hasmanová Marhánková